

Universal Declaration of Human Rights - Kasem

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

LOGO BANA TIGISIM NABIINA NWE-LAO WADE

PULIM

De na se we nabiina nwea de logo bana chega chwonja wade maama kugu zege logo maama wopwolo, de chega de yezura bana ne.

De na se we de na ba tɔge chega chwonja to mo jaane nikantɔgo de tigura de popɔra ko twi nabiina lana ne, ye nabiina maama yaa lage se wopwolo de yezura yaa taa wora.

De na se we nɔɔno maama taa tei o tete se tigura de popɔra ye taa wora, fefeo de peenem nwaane, se wade sem ja kuri.

De na se we teene maama taa jege wolim, de ni seem de mimɔɔ.

De na se we "UN Charter" tɔno kom paɲe ko se wade sem nwea wolim nwaane se baara de kaana taa ye bedwe logo ywonni de wopwolo de yezura nwaane.

De na se we UN Tigisim teene dem maama ke nimɔɔ se chega chwonja wade sem ja kuri nabiina zula de wopwolo nwaane.

De ta na se we ko yaa lamma lanyerane se de ni wade sento kuri se ko ja wopwolo de yezura ko ba logo bana.

De Laam wo se we

"General Assembly" dem pe

Logo Bana Tigisim Wade sem se ko taa ye won-kolo kodoo na wo woli ko ja wopwolo de logo fɔgem de yezura na wo pa nabiina nwea taa jege kuri logo bana maama ne to.

Wadaa 1

Ba loge nɔɔna maama se ba taa ye bedwe mo ba nwea de ba chega seini, ye fefeo teira kotaa. We pe ba swa de boboɲa mo se ba taa ye nubiɲ daane ye ba jege da nwanja.

Wadaa 2

Logo bana tigisim wade sem pe chwonja se nɔɔno maama taa jege chega chwonja na wo pa ba nwea taa jege zula to. Wade sem ta we ba ba fee nabiinu o chega chwonja ne naa ba cheese o dwi o yetana, o logo lane, o we jɔɔno naa o boboɲa nwaane. Wade sem ta we ba ba jege se ba taa cheese nɔɔno we o ye baaro naa kaane, kwoo o jejegero naa ba na loge o me to nwaane.

Wade sem ta tage se woli da we popɔra ba jege se ka taa wora nabiina lana ne ba teo politiksi naa ko wade naa ko na ye kolo to nwaane. Naa ba pɔɔre nɔɔno we o nwonji teo kolo ta na wo vere ko tete to nwaane.

Wadaa 3

Ko ye nɔɔno maama chega chwonja mo se o taa nwe ye fefeo naa foonee teira.

Wadaa 4

Wadaa kam we nabiin-yeiku naa kabe totona naa kabe pipio daa ye taa wora logo bana ne.

Wadaa 5

Ba ba jege chwonja se ba pa nnono yaare cham yerane ko na wo mane se nabiinu yaare tei to.

Wadaa 6

Nnono maama ye nabiinu mo o ze pan o wo me maama logo bana yoba. Logo bana wade sem maama yiga ne, wadaa teira na wo ta we o dae nabiinu.

Wadaa 7

Nabiina maama ye bedwe mo wadaa yiga ne. Wadaa choo nnono maama mo; ka ba pɔɔre nnona ka yaga. Ka kwoli nabiina maama mo se wolo wolo ye chɛse o dwon.

Wadaa 8

Nnono maama wae o san nnono o dwon kɔɔte delo maama wone neneene ko tu na ke o chɛge teo kom wade selo na pa nnono wom nwea ywona to.

Wadaa 9

Ba baa wane ba ja nnono yɔɔ yerane ba gare ba ke o peena diga naa ba zeili o o teo ne pa o vo zoora te-gaa ne.

Wadaa 10

Ba na jaane nnono fee wora se ba di o sareya kɔɔte ne lanyerane ko man de teo kom wade na tinji tei to ba ni o seene o chɛge naa o wo chɛge.

Wadaa 11

1. Ba na jaane nnono we o chɛge o mane waarem ba na wo di o bora tata ba ba jege chwonja ba te we chɛge fee wora se ba pa ko tu chwonja se o ja lɔya de sareya tiina se ba woli o se ba di taane dem kɔɔte ne.

2. Ba baa wane ba ta we nnono yaa ke o chɛge naa ba ta we o ve se o yaa ke kolo na mane keim chega chwonja ne to, ye ka manja ne wadaa yaa teira ko nwaane. Ko kwaga ne tata ba baa wane ba pa nnono waarem na dage de dwoi waarem delo dwi o deim yaa na wo jwon o na chɛge manja kalo to.

Wadaa 12

Ba ba jege chwonja ba daane nnono yɔɔ yerane o bobonja keiri seini, naa o diga tiina, naa o sɔɔ de o pwola totona seini. Ba nam ba jege chwonja ba ke o kekeo kolo na wo chɛge nnono wom yu to. Wadaa kanto choo nnono maama mo o kekeo maama seini, ye daanem teira.

Wadaa 13

1. Nnono maama wae o beiri o bobonja na lage tei ye o zoore o bobonja na lage me maama to, o teo ne.

2. Nnono maama wae o nwon teo de teo, naa o tete teo ne o beiri o vei teo kodwon ye o jwoora.

Wadaa 14

1. Nəəno wolo maama na ne chem o teo ne, o wane o duri o vo o taa zoore sateene dedwonna ne o wopwolo de yezura ŋwaane.

2. De ko de, o cham dem na dae neneene politiksi laŋa ne ko wo taa chamma se o duri o nwoŋ. O na chage teo kom wade ge mo naa o kekeo kom na wo de UN wade sem na mane tei to sateene dedwonna baa se de jwoŋ o mɔle mɔle.

Wadaa 15

1. Nəəno maama jege teo, o na nwoŋ me.

2. Ba baa wane ba zeili nəəno o teo ne, naa ba fee o se o ye leiri teo o boboŋa na lage tei to.

Wadaa 16

1. Baara de kaana na bege ba ti to wae ba di daane ye ba yetana, naa ba na nwoŋ tekolo, naa ba na tɔge Wechwoŋa kalo dwi to baa wane ko cheiŋi ba se ba ye di daane ba lɔ sɔŋɔ. Ye ba kadiri seini ba maama ma daane, ba zora de ba ŋwea seini, ye ba wae ba yage daane maŋa de maŋa, ba tete boboŋa na lage tei.

2. Kadiri wio ye baaro de kaane tete yerane na se se ba zo daane, ye ko dae we nəəno mo fee ba to.

3. Sɔŋɔ tiina - baaro de o kaane de o bu - mo ye sayu kugu takeiri wone. Konto ŋwaane tekeiri dem de teo kom maama jege se ba taa ni ba baŋa ne mo, ba taa choo ba wolwanno maama wone.

Wadaa 17

1. Nəəno maama wae o jege o tete nyəəne wonno, naa o de o badwonna wae ba tei wonno daane.

2. Ba baa wane ba vere nəəno wonno naa ba pa se o ye taa lage wonno.

Wadaa 18

Nəəno maama wae o boŋ o na lage tei. O wae o ke o boboŋa keiri, o wae o tɔge Wechwɔŋa kalo dwi o na lage to; o nam ta wae o leiri o Wechwɔŋa naa o boŋem o yerane naa o de kɔgɔ, ye o bere nəəna Wechwɔŋa kam o taane de o totoŋa seini.

Wadaa 19

Nəəno wae o ŋəəne o boboŋa na lage tei. O wae o te kolo maama o na boŋe o yu ne, ye nəəno ba jege chwoŋa se o cheiŋi o ni. O wae o beiri labaare o boboŋa o daare o pae labaare dwi maama labaare tɔnno de walese bam maama wone se de jage jei mamma.

Wadaa 20

1. Nəəno maama wae o tɔge o zoore asemble naa tigiŋim dwi maama na ye yezura tigiŋim to.

2. Ba baa wane ba fee nəəno se o zo tigiŋim delo o na ba lage to.

Wadaa 21

1. Nəəno maama wae o tɔge o di o teo gɔmente paare; o nam ta wae o tɔge o voti o kuri nəəna o ke gɔmente dem wone.

2. Nəəno maama wae o jwoŋ wolim delo o teo gɔmente na jege de woli de nəənbia maama to, ko ma da ko ma da.

3. Gamente maama dam wo taa tɔge de nɔɔnbia kwora na we tei to mo. Nɔɔnbia bam kwora kam mo yei ni ka bere nɔɔnbia bam na wo kuri ba gamente dem paare tiina tei to. Kurim dem jege se ko de voti lao naga mo, se nɔɔno maama voti o boboŋa na laga tei to, ye se ko de voti wadaa kam naga chekke.

Wadaa 22

Nɔɔno maama teo gamente jege se de taa choo o ɲwea laŋa ne de de dam, de de naduni dedaane de na jege nimɔrɔ tei de sateene dedwonna to se ko pa nɔɔno wom ɲwea ja kuri se o wane o ji nɔɔno lanyerane.

Wadaa 23

1. Nɔɔno maama wae o ke totonj; o wae o kuri o boboŋa na de totonj delo, ye fee wora se totonj dem taa jege kuri na pa o ywonni de wopwolo ye o ba lia we ba wo zaŋ ba le o totonj dem ne to.
2. Nɔɔno maama ka, ye ko ba chuli o na ye wolo dwi to, jege se o taa jwonj ɲweo na mae de o totonj dem dam na mae tei to mo.
3. Wolo maama na toŋa ko maŋ se o ɲweo taa ye zegere se ko wane ko ni o tete dedaane o diga tiina lanyerane. Ko ta maŋ se o taa ne fee o totonja jei ne.
4. Nɔɔno maama wae o tɔge o zoore totonja jei tigusim yalo na wo woli o o totonja laŋa seini to.

Wadaa 24

Nɔɔno maama jege chwonja se o taa jege sio de sio maŋa, dedaane hawase bagera o na o ke totonja jei ne to; ye o ta wae o jwonj daa bem wone o jeini saŋa ne o sia ye ba baa le o ɲweo wone.

Wadaa 25

1. Fee wora se nɔɔno maama taa ɲwe ɲwea na jege kuri ye ka ywoma ka pae o tete de o diga tiina to. Ko manje se wodiiru, zora jei, assibita na ni yezura seini to dedaane won-telo maama na wo woli pa se ɲwea taa ywoma to taa wora. Fee ta mo wora se wolim taa wora ko pae nɔɔno maama nenɛene o na ba toŋa, o na weela, naa o na jigi nabwom jaweo ɲwaane, o na ye badeim naa kadeim, o na kwe naa nɔɔno na ye zore tu, o ware se o ni o tete baŋa ne.
2. Fee wora se ba taa fage ba ni niina de bia baŋa ne lanyerane. Bu maama, o jege kwo yoo o ba jege kwo yoo, ko manje se ba ni o baŋe ne mo ba woli o se o ke nɔɔno.

Wadaa 26

1. Nɔɔno maama jege choŋa se o ke sikuuli. Sikuuli veiŋa, ko zege prameiri sikuuli ko vo yi Junia Sekondeiri Sikuuli, wo taa ye zɛera mo, ye ko ta ye fefeo mo se bu maama vo sikuuli se ko yi konto. Tɛkenekal Sikuula de totonja berem sikuula nenɛene Koleja de wo taa wora se balo na wo vo da to vo. Univesiti de sikuula kamuna yadwonna de wo taa wora se balo na paase ba tɛsa lanyerane to vo.
2. Sikuuli veiŋa naa tɔn-yeino ye se ko pa nɔɔno swa mo poore se o wane o lɔre kolo maama na lana ko pa nabiino se ko ja wopwolo de yezura ko ba to. Ko jege se ko ja nimɔrɔ de badwonjo mo ko ba de sateene logo baŋa ne, de nabiina dwi maama de wejɔna dwi maama se ko zeini logo baŋa tigusim totonja dwi maama na woli logo maama yezura to.
3. Tiina jege chwonja se ba kuri ba na wo taa lage se ba bia zamese tɔnɔ sikuuli delo dwi wone to.

Wadaa 27

1. Nɔɔno maama wae o tɔge o ke o nabaara kekeo o na lage tei, de keina yadwonna, de "Science" na jaane wodonno telo maama ko ba nabiina jirim naa wolim ɲwaane to.

2. Nɔ́no maama na popone o tɔ́nɔ o na yei kolo maama logo lam ɲwaane to, fee wora se ba zeini naa ba woli o se o ne ko maana.

Wadaa 28

"United Nations" nia yanto ye se ko pa nabiino maama logo baɲa wolim, de wopwolo de yezura mo.

Wadaa 29

1. Nɔ́no maama jege fee totona se o ke o na zoore takeiri delo maama ne to se ko pa se o taa ye nɔ́n-ɲwem se o ɲwea ke ywonni.

2. Nɔ́no fee totona keiri wone o jege se o de wade sem na lage tei to mo. O ba jege se o ke o gaale naa o ke o chage badwonna wo. O nam ba jege chwonja o ke o chage kaga ywonni de nɔ́no wopwolo, kaga zula ɲwaane.

3. Nɔ́no maama na tɔ́ge nabiina ɲwea de logo baɲa chega chwonja wade sento o jege se o tɔ́ge "United Nations" na lage se ko de tei to mo.

Wadaa 30

Nɔ́no, naa nɔ́na, naa teo ye zaɲ ba boɲe we ba wo wane ba ke wonjo se ko leiri naa ko chage nia yanto ba na tin tɔ́nɔ konto ne to.
